

Звіт
про періодичне відстеження результативності
Положення про порядок здійснення банками операцій за гарантіями в
національній та іноземних валютах

Положенням про порядок здійснення банками операцій за гарантіями в національній та іноземних валютах, затвердженим постановою Правління Національного банку України від 15.12.2004 № 639 та зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 13.01.2005 р. за № 41/10321 (далі – Положення) врегульовані питання щодо порядку дій банків при наданні гарантій на користь бенефіціарів, як резидентів так і нерезидентів, а також при отриманні від банків гарантій наданих на користь бенефіціарів резидентів та нерезидентів, які тимчасово перебувають на території України.

Вищезазначене Положення було розроблене у відповідності до вимог законів України “Про Національний банк України”, “Про банки і банківську діяльність”, Цивільного кодексу України, міжнародних правил та звичаїв (Уніфікованих правил для гарантій за вимогою, розроблених Міжнародною торговельною палатою (публікація МТП № 458), а також Уніфікованих правил за договірними гарантіями (публікація МТП № 325)) і на сьогодні відповідає вимогам чинного законодавства України.

Ціллю прийняття Положення було проведення **уніфікації** у сфері застосування в Україні банківських гарантій. Для досягнення цієї мети Положенням були врегульовані наступні питання: порядок оформлення та подання принципалом до банку-гаранта заяви про надання гарантії; порядок надання гарантій банком-гарантом; порядок унесення принципалом змін до умов гарантії; порядок сплати банком-гарантом (резидентом) коштів за гарантією в разі настання гарантійного випадку; дострокове припинення дії гарантії, наданої банком-гарантом (резидентом); порядок подання до банку-контргаранта (резидента) заяви про надання контргарантії, надання контргарантії, внесення змін до умов наданих контргарантії і сплати коштів за наданими контргарантіями; дострокове припинення контргарантії, наданої банком (резидентом); здійснення банками-резидентами операцій за отриманими гарантіями/контргарантіями та інш.

Відповідно до вимог Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» цей нормативно-правовий акт є регуляторним і стосовно нього послідовно має здійснюватися базове, повторне та періодичне відстеження його результативності.

Базове відстеження результативності цього регуляторного акта було здійснено після набрання ним чинності.

Повторне відстеження результативності цього регуляторного акта проведено через рік після набрання ним чинності.

Періодичні відстеження результативності регуляторного акта здійснюються раз на кожні три роки починаючи з дня закінчення заходів з повторного відстеження результативності цього акта.

Виконання заходів з базового, повторного та періодичного відстеження результативності Положення здійснювалося Департаментом платіжних систем Національного банку України, який був головним розробником цього документа і до компетенції якого належать питання, що регулюються Положенням.

Для відстеження результативності регуляторного акта використовувалися дані опитування вибіркової сукупності респондентів у письмовій формі.

Участь в періодичному опитуванні взяли 7 банків та їх установ, серед яких Укрексімбанк, Промінвестбанк, Укрсоцбанк, «ОТР», «Хрещатик», «ТАС-

Комерцбанк», Перший Український Міжнародний банк, а також клієнти цих банків – юридичні та фізичні особи – принципали (клієнти цих банків).

В цілому було опитано **214 респондентів**, серед яких:

68 банків та їх установ (31,78 % від загальної кількості опитаних респондентів);

134 юридичні особи (62,61 % від загальної кількості опитаних респондентів);

12 фізичних осіб (5,61 % від загальної кількості опитаних респондентів).

Опитування проводилося у формі анкети, що містила три питання, відповідь на які передбачала обрання респондентом одного із запропонованих варіантів відповіді.

Крім цього, в анкеті містилося прохання до респондентів надати свої пропозиції щодо покращення норм діючого Положення та зазначити, що саме (які норми), на погляд опитуваних респондентів, в діючому Положенні потребує доповнення.

Відповідно до визначених цілей прийняття нормативно-правового акта респондентам було запропоновано відповісти на такі питання:

1. Чи допомагає Вам розроблене Національним банком України Положення у Вашій практичній діяльності з операціями за гарантіями?

2. Чи сприяють норми діючого Положення до збільшення кількості наданих та отриманих гарантій ?

3. На Ваш погляд, діюче Положення потребує доповнення чи ні?

Згідно з результатами опитування 100 % банків та їх установ, 100 % опитаних фізичних осіб-принципалів та 83,58 % юридичних осіб-принципалів зазначили, що діюче Положення допомагає їм у практичній діяльності при здійсненні операцій за гарантіями. У юридичних осіб-принципалів процент нижчий порівняно з банками та фізичними особами-принципалами за рахунок того, що вони отримували консультацію та допомогу безпосередньо від уповноважених представників банків з питань здійснення розрахунків по операціям за гарантіями. Тому норми цього Положення безпосередньо юридичними особами-принципалами не використовувалися.

Стосовно того чи сприяють норми діючого Положення до збільшення кількості наданих та отриманих гарантій, то можемо зазначити, що 77,10 % опитаних респондентів відзначили, що норми діючого Положення сприяють до збільшення кількості наданих та отриманих гарантій. Інші 22,90 % респондентів зазначили, що діючі норми Положення не в повній мірі сприяють збільшенню кількості наданих та отриманих гарантій. Серед причин, які спричиняють таку ситуацію називалися труднощі пов'язані з неможливістю купівлі клієнтом іноземної валюти: для грошового забезпечення (покриття) гарантії, що надається на користь нерезидента за зовнішньоекономічними операціями; для відшкодування комісій банків нерезидентів. Ці труднощі пов'язані з обмеженнями, які на сьогодні існують в нормативно-правових актах НБУ щодо валютного регулювання. Тому остаточне їх вирішення пов'язане з врегулюванням цих питань на відповідному законодавчому рівні.

Щодо того чи потребують норми діючого Положення доповнення, то зазначаємо, що 81,78 % від загальної кількості опитаних респондентів зазначили, що діючі норми Положення такого доповнення не потребують. Для поліпшення існуючих норм Положення 18,22 % респондентів надали, зокрема такі пропозиції:

- доповнити діюче Положення порядком оформлення тендерних гарантій принципалам-банкам, у зв'язку з внесенням змін до Закону України «Про закупівлю товарів, робіт і послуг за державні кошти» та участю банків у тендерах на кредитування підприємств в яких частка державної власності 50 %;

- передбачити у Положенні можливість купівлі клієнтом іноземної валюти для забезпечення виконання зобов'язань за гарантіями що надаються/отримуються в рамках зовнішньоекономічних операцій;

- передбачити можливість утримання з принципала або з бенефіціара відшкодування витрат іноземних банків, які беруть участь у здійсненні операцій за гарантіями і в іноземних валютах, якщо такі витрати повинен нести принципал або бенефіціар відповідно до умов гарантії або міжнародних правил;

- передбачити можливість продовження гарантії після строку її закінчення (а не оформлення нової – відповідно до вимог Положення);

- розглянути можливість щодо відображення у Положенні механізму переуступки гарантії.

Ці зауваження та пропозиції будуть детально розглянуті і вивчені та за результатами підготовлені Зміни до Положення про порядок здійснення банками операцій за гарантіями в національній та іноземних валютах.

Поряд з цим зазначаємо, що у 2006 році порівняно з 2004 (рік, коли Положення було затверджене) обсяги використання операцій за банківськими гарантіями в розрахунках значно зросли. Так за наданими банківськими гарантіями в іноземних валютах відносний темп приросту їх кількості у 2006 році порівняно з 2004 роком (додаток 1) склав 32,52 %, а темп приросту суми - 87,78 %. За отриманими банківськими гарантіями в іноземних валютах темп приросту їх кількості відповідно склав 49,16 %, а темп приросту суми - 54,43 %).

Поряд з цим зазначаємо, що по операціям за наданими банківськими гарантіями в національній валюті відносний темп приросту їх кількості у 2006 році порівняно з 2004 роком (додаток 2) склав 366,09%, а темп приросту суми – 106,31 %. За отриманими банківськими гарантіями в національній валюті темп приросту їх кількості відповідно склав 325,96 %, а темп приросту суми – 86,03 %.

Зважаючи на те, що всі показники, зазначені в додатках 1 та 2 мають тенденцію до значного зростання, можна зробити висновок, що на сьогодні операції за банківськими гарантіями активно використовуються банками при здійсненні ними як міжнародних так і внутрішньодержавних розрахунків. На наш погляд, одним з чинників такого зростання є врегульованість цього питання на законодавчому рівні.

На підставі результатів періодичного відстеження результативності прийнятого Положення та враховуючи позитивні відповіді на всі 3 запитання опитування (100 % банків та їх установ, 100 % опитаних фізичних осіб-принципалів, 83,58 % юридичних осіб-принципалів) та також незначну кількість запитів, які надходили до Національного банку України протягом року щодо надання роз'яснень з приводу застосування вимог Положення, та зважаючи на те, що норми вищезазначеного Положення на сьогодні відповідають вимогам чинного законодавства України та міжнародним правилам та звичаям, можемо зробити висновок, що в цілому шляхом розробки та затвердження Положення Національному банку України вдалося досягти визначених цілей.

В.о. Голови
Національного банку України

А.В. Шаповалов

ПОГОДЖЕНО

Виконавчий директор з питань
платіжних систем та розрахунків
_____ В.М. Кравець

Додаток 1

Гарантії в іноземних валютах (тис.грн.)

Гарантії	Темп росту % 2004/2006		Темп приросту відносний %	
	кількості	суми	кількості	суми
Надані	132,52 %	187,79 %	32,52 %	87,78 %
Отримані	149,16 %	154,43 %	49,16 %	54,43 %

Додаток 2

Гарантії в національній валюті (тис.грн.)

Гарантії	Темп росту % 2004/2006		Темп приросту відносний %	
	кількості	суми	кількості	суми
Надані	466,09 %	206,31 %	366,09 %	106,31 %
Отримані	425,96 %	186,03 %	325,96%	86,03 %